

WELCOME TO THE BIRDS VIETNAM 2014/2015 – TRIP REPORT

Chương trình “Chào đón chim di cư”, “Welcome to the Birds” là chuỗi sự kiện được tổ chức tại các quốc gia nằm trên đường bay của chim di cư hàng năm. Năm 2013, lần đầu tiên sự kiện Welcome to the Birds đã tổ chức thành công tại 10 quốc gia (Việt Nam, Sri Lanka, Malaysia, Australia, Taiwan, Hongkong, Dongying, Philippines, Campuchia, Nepal). Năm 2014, chương trình không những được tiếp duy trì mà còn mở rộng cả về địa điểm lẫn nội dung cũng như sự tham gia của nhiều thành phần.

Phía nam Việt Nam, đặc biệt là Đồng bằng sông Cửu Long, với những khu vực ngập nước tự nhiên còn sót lại, là điểm đến lý tưởng cho các loài chim di trú đông từ tháng 11 đến tháng 4 dương lịch. Từ khu vực ngập triều ven biển như Cần Giờ, Gò Công, Bình Đại, Ba Tri... vùng đầm lầy nước ngọt ở Đồng Tháp (VQG Tràm Chim, KBT Láng Sen), Kiên Giang (Đồng cỏ bàng Phú Mỹ) đến tận Mũi Cà Mau như vùng Bãi Bồi và VQG rừng ngập mặn Đất Mũi là những nơi cần được giữ lại. Không chỉ cho quần thể chim di cư có nơi dừng chân, sinh sống mà còn rất cần thiết cho con người đối phó với biến đổi khí hậu, ô nhiễm không khí, ô nhiễm đất và ô nhiễm nguồn nước.

Welcome to the birds không ngoài mục đích là một sự kiện giải trí và mang tính tuyên truyền về bảo tồn thiên nhiên hoang dã và bảo vệ môi trường sống của chim và con người. Vẻ đẹp, vẻ hồn nhiên của chim cũng như sự hồn nhiên của các em nhỏ tham gia chương trình, chính những em nhỏ là động lực cho chúng ta quan tâm, yêu thiên nhiên hơn và muốn giữ gìn thiên nhiên lại cho thế hệ mai sau.

Năm 2014/2015, Wildtour được sự đồng viên, hỗ trợ từ các tổ chức khoa học và bảo tồn như Thiên Nhiên Việt (Viet Nature), Hội Sếu Quốc Tế (ICF), Tổ chức bảo tồn chim Quốc tế (Birdlife International), Hội bảo vệ chim Hoàng Gia (RSPB), Mạng lưới các trường Đại học về Nghiên cứu và bảo vệ Đất ngập nước (Wetland University Network) và Quỹ bảo tồn Disney, chúng tôi tổ chức 3 sự kiện ở Đồng bằng Sông Cửu Long bao gồm:

1. VQG Tràm Chim

Sự kiện Welcome to the Birds ở Tràm Chim được tổ chức vào ngày 29-30/11/2014 với sự tham gia của 47 sinh viên đại học nhằm mục đích tìm hiểu về các loài chim nói chung và di cư nói riêng. Các bạn đã được thực hành cách sử

dụng trang thiết bị xem chim (ống nhòm, tele scope) và cách tra cứu nhận diện chim cũng như đánh giá đa dạng loài bằng phương pháp McKinnon list có cải tiến. Các thành viên được chia thành 8 nhóm, mỗi nhóm nhận nhiệm vụ tìm hiểu về thông tin khoa học, tập tính và hiện trạng của một loài chim di cư sau đó trình bày lại cho các thành viên khác.

Thông tin các loài chim quan sát được và hình ảnh được chia sẻ trên facebook

<https://www.facebook.com/groups/dieuhoc/>

Figure 1. Seminar nhỏ về khu Ramsar Tràm Chim

Figure 2. Trước khi ra đồng

Figure 3. Đi thuyền ra đồng

Figure 4. Quan sát bầy Giang sen

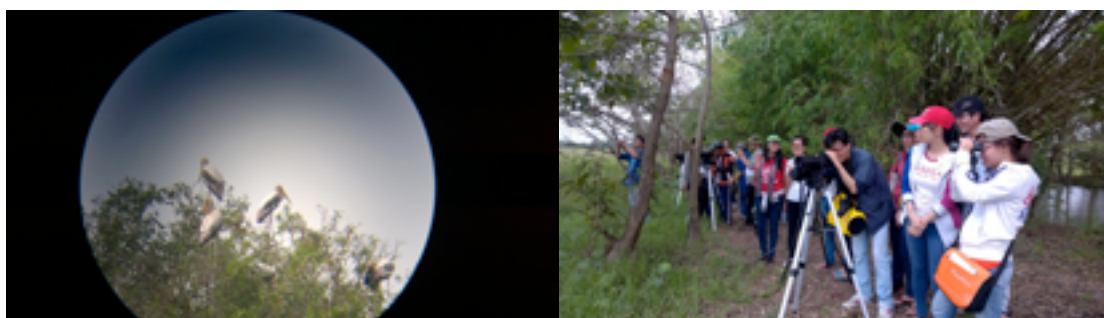

Figure 5. Hình ảnh chim Giang sen (Painted Stork) qua tele scope

Figure 6. Quang cảnh Tràm Chim

2. Biển Cần Giờ và Biển Gò Công (6-7/12/2014)

Với sự tham gia rất nhiệt tình của 38 thành viên đủ mọi lứa tuổi (từ 5 đến trên 50 tuổi), trong đó nhiều thành viên đã từng tham gia sự kiện năm 2013 và cũng có nhiều thành viên được tham gia lần đầu (vì năm ngoái hụt do đăng ký trễ).

Sáng sớm tinh mơ, tất cả các thành viên đều có mặt tại 2 điểm tập kết ở 227 Nguyễn Văn Cừ và Lotte để không lỡ chuyến đi. Sau khi tất cả lên xe, đoàn được chia thành 2 nhóm để thi đấu. Nhóm 1 lấy tên là đội Cò do thành viên lớn tuổi nhất trong đoàn làm đội trưởng, nhóm 2 lấy tên là đội Sếu do 1 thành viên nữ làm đội trưởng. Hai đội bắt đầu thi đấu với việc trả lời những câu hỏi dí dỏm từ ban tổ chức, các câu hỏi đều liên qua tới chim di cư, đất ngập nước, tên loài chim hay rừng ngập mặn... và thật bất ngờ, hơn 90% câu hỏi đều được trả lời chính xác. Các đội còn thi nhau hát về bài có tên loài chim như... bầy sâm cầm nhỏ, vỗ cánh mặt trời.

Figure 7. Trên xe

Thời gian trên xe như ngắn lại, nhiều câu hỏi chưa được nêu lên thì đoàn đã đến Biển Cần Giờ. Tất cả các thành viên đã sẵn sàng xem chim, trước tiên ban tổ chức giới thiệu về các dụng cụ, cách sử dụng và cách coi chim... chỉ cần 15 phút là OK.

Chim ven biển (shorebirds) vào mùa di cư không nhiều màu sắc, tất cả hầu như chỉ màu xám, trắng nên không dễ cho các beginners, hướng dẫn viên chỉ có thể giải thích về hình dáng, kích thước và đặc biệt là kiểu mỏ. Thế rồi mỗi người cũng bắt đầu phân biệt được đâu là Choắt, đâu là Rẽ và đâu là Choi Choi. Chúng dần dần lọt vào máy ảnh, ống nhòm và ống tele cho mọi người quan sát và tấm tắc khen đẹp, dễ thương. Đặc biệt lúc triều lên cũng là lúc các loài chim gom lại và

đến gần hơn, tiếng lách tách của màn trập máy ảnh bắt đầu kêu loạn xạ, hình ảnh những chú chim đang kiếm lột qua thấu kính ống tele để truyền tới màn hình điện thoại di động thật là sinh động.

Đoàn nghỉ trưa, ăn một bữa ăn ngon tại nhà hàng gần biển và tự thưởng cho mình những giây phút ngắm nghỉ... đến 14:00 2 đội lại vào một trận đấu khốc liệt mới, thi xem đội nào xem được nhiều chim. Chia thành 2 tốp lội vào ruộng muối giữa cái nắng chang chang, mọi người lại xướng lên những cái tên quen thuộc như Choắt mỏ cong hông nâu (Far Eastern Curlew), Choắt mỏ cong bé (Whimbrel), Choắt nâu (Common Redshank), rồi Choắt đốm đen (Marsh Sandpiper), Choắt nhỏ (Common Sandpiper)... sao nhiều loài tên choắt thế mà tiếng Anh thì lại khác, confusing! Thế thì chuyển qua những con nhỏ hơn, Rẽ cổ hung (Rufous-necked Stint), Choi chơi Mông cổ (Lesser Sand Plover), Choi chơi khoang cổ (Kentish Plover)... 2 loài chơi chỉ khác nhau cái khoang và cái mông, ha ha.

Trưởng đoàn xướng lên, ai thích chân dài theo tui. Thế là đội Cò follow leader trong khi đó đội Sếu không thèm đi (Vì đội Sếu không có thành viên Nam trưởng thành và bản thân Sếu cũng là chân dài tới nách rồi). Đội Cò được dẫn đến một khu vực ruộng muối khác, sau vài phút tìm kiếm thì mấy em chân dài đã xuất hiện từ xa. Nhìn qua ống tele, những em Cà kheo (Black-winged Stilt) rảo bước trên khán đài bùn thật là hấp dẫn. Ngoài chim di cư, các bạn chủ nhà (chim định cư) cũng ra chào đón các birders như Bồng chanh (Common Kingfisher), Rẻ quạt (Pied Fantail), Hút mật họng tím (Olive-backed Sunbird) và nhiều loài khác nữa.

Do đoạn đường di chuyển qua điểm mới còn dài, chúng tôi quyết định “rút”. Mọi người cũng đã thấm mệt vì chim, trên xe, một số người lim dim ngủ thì ban tổ chức mở phim “the big year”, bộ phim nói về cuộc thi ai xem được nhiều chim nhất trong một năm ở Mỹ, rất hài hước, di dỏm và ý nghĩa, ai ai cũng chăm chú theo dõi.

Hết phim là thời gian của các em nhỏ, các em dành nhau hát, đọc thơ, kể chuyện... để được nhận quà và làm cho người lớn đỡ cảm thấy đói bụng. Đến Gò Công cũng đã muộn, chúng tôi chỉ ăn tối và nghỉ ngơi để dành sức lực cho ngày hôm sau.

Figure 8. Xếp hàng xem chim

Sáng hôm sau, ai cũng tranh thủ dậy sớm, trả phòng và tranh thủ chụp hình nhóm. Sau khi ăn sáng, chúng tôi chia thành 2 phe; phe trẻ em ở lại trên bờ để tham gia cuộc thi “tôi là ai” và thi vẽ tranh với chủ đề “mùa di cư”, trong khi đó phe người lớn vẫn giữ nguyên 2 đội để chiến đấu

“truy tìm Rẻ mỏ thìa”.

Mới đầu, cả 2 đội rất hào hứng khi quan sát những chú chim bé nhỏ như én bụng trắng (Barn Swallow) đậu trên dây điện, Bông lau tai trắng (Yellow-vented Bulbul) bay nhảy lung tung, chim Chèo chệt hay Sả khoang cổ (Collared Kingfisher) đang đi bậy. Khi ra đến bãi bùn, chúng tôi “kiểm tra” tất cả các chú chim lớn nhỏ nhưng chẳng thấy mục tiêu ở đâu. Vẫn là Rẻ cổ hung, Choi chơi, Choắt mà không thấy Rẻ mỏ “muỗng”

đâu. Mọi người bắt đầu có cảm giác buồn, thất vọng vì không biết tìm em ở phương trời nào giữa biển rộng bao la và rút dần vào bờ vì mệt rã người. Riêng leader vẫn nán ở lại với hy vọng em xuất hiện cho đến khi bị tử triều đuổi chí mạng mới chịu buông xuôi. Cuối cùng cũng có một em xuất hiện ở roosting site trong và giây trước khi biến mất vào biển trời bao la mà chỉ có 1 thành viên của ban tổ chức may mắn nhìn thấy.

Figure 9. Em ơi, em ơi em đâu rồi

Figure 10. Không có SbS nhưng vẫn vui - ảnh Uyen Le

Trong khi đó, các em nhỏ ở lại trên bờ thì vui hơn nhiều, các em kể tên các loài chim mà em biết, diễn tả các đặc điểm của chim như “con cò có cái cổ cong cong, cái cẳng cao cao, cẳng cao cổ cong con cò”, các em rất hào hứng kể và kể cả “con chim bí mật”, một loài chim mà em nói là em thấy nhưng không biết tên gì nên

đặt tên là Chim bí mật. Rồi cuộc thi vẽ tranh, mỗi người mỗi dáng, mỗi tư thế và mỗi nội dung khác nhau nhưng tất cả đều hồn nhiên và rất cá tính. Em thì vẽ về Rẽ mở thìa, em thì vẽ bãi biển nơi chim kiếm ăn... và có em vẽ ông già Noel với lời giải thích: “mùa Noel cũng là mùa chim di cư”.

Figure 11. Hoạ sỹ nhí với những tư thế rất cá tính

Bình chọn ảnh của người nào đẹp nhất có lẽ là giây phút căng thẳng nhất của các em nhỏ, ai cũng chờ đợi, hồi hộp xem mình được bao nhiêu phiếu bầu, được giải gì. Và rồi ai cũng hài lòng với giải mình đạt được, ai cũng có những phần quà nhỏ để làm kỷ niệm, để khoe với ba mẹ.

Figure 12. Hồi hộp chờ kết quả

Sau khi ăn trưa, chúng tôi lên xe quay về thành phố với nhiều buồn vui lẫn lộn. Buồn vì không tận mắt chứng kiến được một loài chim đang có nguy cơ tuyệt chủng vì mất sinh cảnh, vì ô nhiễm môi trường, săn bắn... Chúng tôi vui vì được gặp lại những người quen năm trước, làm quen thêm bạn mới. Chúng tôi bàn tán về kế hoạch làm sao để nâng cao được ý thức người dân về bảo tồn thiên nhiên, làm sao để gửi đi những thông điệp ý nghĩa và nhân văn để khắc phục những khuyết điểm về cách đối xử với thiên nhiên của chúng ta. Cuối cùng là phần thi ảnh đẹp qua sự kiện và trao thưởng cho những thành viên xuất sắc, giải thưởng ảnh. Mọi người chia vui những khoảnh khắc với lời hẹn gặp nhau ở sự kiện Chào đón Sếu đầu đỏ vào ngày 23-25/1/2015, khi đó đội Sếu sẽ quyết tâm “phục thù”.

Figure 13. Bên biển Gò Công - ảnh Tô Mạnh Hải

Figure 14. Bắn chim - ảnh Le Ong Do